

INACTIVITEIT IN EUROPA EN DE BELGISCHE GEWESTEN

Stories @ UGent @ Work, nummer 4
Dinsdag 3 mei 2022

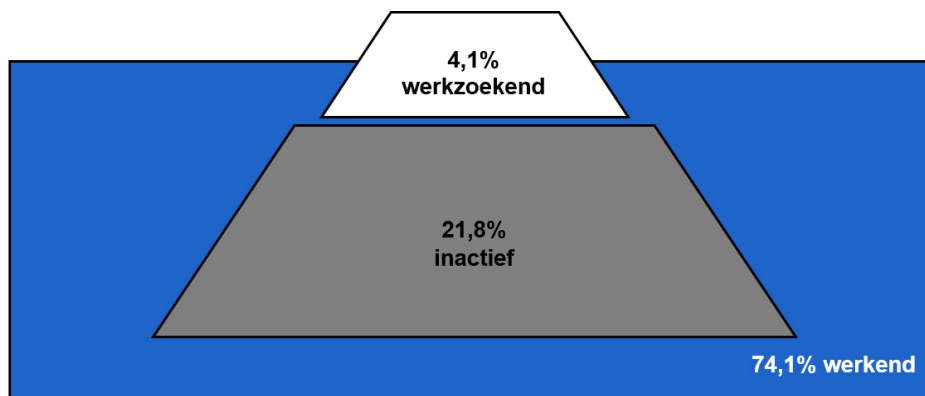
UNIVERSITEIT
GENT

1 MOTIVATIE

Het verhogen van de werkzaamheidsgraad is een kernambitie in vele Europese landen, niet in het minst omdat de vergrijzende bevolking de sociale zekerheid in deze landen onder druk zet (ILO, 2016; OESO, 2019, 2021). **In België is de ambitie om de werkzaamheidsgraad te verhogen zelfs een rode draad doorheen de regeerakkoorden op federaal en gewestelijk niveau.** Ter illustratie: in het federale regeerakkoord van 2020 wordt negen keer verwezen naar 'werkzaamheidsgraad' en in het Vlaamse regeerakkoord van 2019 wordt twaalf keer verwezen naar deze indicator. Ook in het Waalse regeerakkoord (gewestniveau) van 2019 is een substantieel hogere werkzaamheidsgraad een centrale ambitie.

De werkzaamheidsgraad wordt gedefinieerd als het percentage werkenden binnen de bevolking tussen bepaalde leeftijdscategorieën, waarbij de 20- tot 64-jarigen of 25- tot 64-jarigen een klassieke afbakening vormen van deze 'rekruteringsbevolking'. Naast uit werkenden, bestaat deze rekruteringsbevolking uit twee andere, mutueel exclusieve groepen: werklozen en inactieven. Het verhogen van de werkzaamheidsgraad komt dan ook neer op de tewerkstelling van deze twee groepen. Werklozen zijn, per definitie, niet-werkenden die een baan zoeken (en daarvoor een werkloosheidsuitkering krijgen), zodat ook vaak het label 'werkzoekenden' wordt gebruikt (Baert, 2021). Inactieven zijn niet-werkenden die niet op zoek zijn naar een baan.¹ Zij kunnen ingedeeld worden in vijf groepen: (i) ontmoedigde werklozen (die niet langer een uitkering krijgen), (ii) personen die tot de rekruteringsbevolking behoren maar reeds op pensioen zijn, (iii) huismannen en -vrouwen, (iv) langdurig zieken en (v) voltijdse studenten.

Figuur 1. Ijsberg-decompositie van de 25- tot 64-jarigen in België in 2021.

Bron: Eurostat, zoals toegelicht in Sectie 2. Zie Baert (2021) voor het theoretisch kader achter de decompositie.

Het verhogen van de werkzaamheidsgraad komt dus neer op het verlagen van de fracties werkzoekenden en inactieven onder de rekruteringsbevolking. Beleidsmatig lag de focus de afgelopen decennia – met succes – op de reductie van de werkloosheid (Baert, 2019). **Willen we echter tot een hogere werkzaamheidsgraad komen, dan dringt vooral een activering van de inactieven zich op, om minstens drie redenen.** Ten eerste maakt Figuur 1 duidelijk dat de inactieven in ons land een veel grotere deelgroep van de 25- tot 64-jarigen uitmaken dan de werkzoekenden. Dat wil zeggen: het beleid heeft zich decennialang gefocust op het topje van de arbeidsreserve, maar “vergat” een veel grotere groep mensen onder de waterlijn. Dit argument wordt – ten tweede – nog versterkt doordat uit wat volgt zal blijken dat veeleer ons percentage inactieven dan ons percentage werkzoekenden hoger is dan in het buitenland, wat verder aantoont dat er potentieel zit in de activering van inactieven, aangezien er geen absolute drempels zijn die in de weg staan dat we zouden evolueren naar de lagere inactiviteitsniveaus in de buurlanden. Ten derde maakt Figuur 1 ook meteen duidelijk dat de activering van inactieven een conditio sine qua non is om de doelstellingen inzake werkzaamheid te realiseren: zelfs wanneer op het Belgische niveau

¹ Het is belangrijk op te merken dat wij, door het woord ‘inactief’ te gebruiken, slechts de terminologie van de internationale wetenschappelijke literatuur volgen. Wij zijn ons er terdege van bewust dat ‘andersactief’ eigenlijk een beter etiket zou kunnen zijn, aangezien deze personen doorgaans waardevolle activiteiten verrichten binnen hun gezin en/of in de samenleving.

alle werkzoekenden aan een baan zouden geholpen worden – wat, aangezien er altijd mensen tussen twee banen zitten en deze transities ook nuttig zijn, zowel onmogelijk als enigszins onwenselijk is² – dan nog wordt een werkzaamheidsgraad van 80% niet bereikt.

In wat volgt, duiken we onder de waterlijn van onze arbeidsreserve op basis van de meest recente Eurostat-gegevens, i.e. de jaargegevens omtrent de arbeidsmarkt in de Europese landen voor 2021, zoals vrijgegeven op 28 april 2022. We schatten eerst globaal in waar België qua proportie inactieven precies staat tegenover de buurlanden. Daarna bekijken we de proporties inactieven onder de deelgroepen van mannen versus vrouwen, zowel in België als daarbuiten. Vervolgens focussen we op de inactiviteit onder personen met een nationaliteit van buiten de EU-27. Ten slotte delen we de Belgische inactiviteit op naar de drie gewesten.

2 INACTIVITEIT IN BELGIË EN EUROPA

Tabel 1 geeft de ijsberg-decompositie weer voor de 25- tot 64-jarigen op het niveau van de EU-27 als geheel, de Eurozone, alsook voor de afzonderlijke Europese landen. Dat wil zeggen: we delen de 25- tot 64-jarigen op in de drie voornoemde fracties: de werkenden, werkzoekenden en inactieven. Deze cijfers zijn gebaseerd op de statistieken 'lfsa_ergaed' en 'lfsa_ipga' van Eurostat. De keuze voor de 25- tot 64-jarigen als rekruteringsbevolking is ingegeven door het feit dat het veelgebruikte alternatief van de 20- tot 24-jarigen in belangrijke mate – en, misschien belangrijker, in verschillende mate – nog voltijds student zijn in het hoger onderwijs (Baert, 2021). Daar studeren een duidelijke investering in latere arbeidsmarktkansen impliceert, is het vanuit beleidsperspectief onwenselijk landen te penaliseren voor een hoger aantal studenten (en dus, volgens de voornoemde definitie, inactieven) onder de 20- tot 24-jarigen.

² Voor een meer theoretische bespreking van 'frictiewerkloosheid', zie bijvoorbeeld Aysun et al. (2014).

Tabel 1. Percentages werkzoekenden en inactieven onder de 25- tot 64-jarigen in 2021.

	Werkenden percentage	Werkzoekenden		Inactieven	
		Percentage	Ranking	Percentage	Ranking
EU-27	75,3%	5,0%		19,7%	
Eurozone	74,7%	5,5%		19,8%	
België	74,1%	4,1%	12	21,8%	23
Bulgarije	76,6%	3,9%	11	19,5%	19
Cyprus	77,6%	5,6%	21	16,8%	11
Denemarken	80,6%	3,5%	10	15,9%	9
Duitsland	80,8%	2,8%	6	16,4%	10
Estland	81,0%	4,8%	16	14,2%	2
Finland	78,7%	5,6%	20	15,7%	7
Frankrijk	75,4%	5,4%	19	19,2%	18
Griekenland	65,4%	10,5%	26	24,1%	24
Hongarije	81,7%	2,8%	5	15,5%	6
Ierland	76,3%	4,2%	13	19,5%	20
Italië	65,6%	6,1%	23	28,3%	27
Kroatië	70,9%	4,9%	17	24,2%	25
Letland	77,1%	6,1%	24	16,8%	12
Litouwen	79,9%	5,9%	22	14,2%	3
Luxemburg	77,1%	3,4%	9	19,5%	21
Malta	79,5%	2,5%	3	18,0%	15
Nederland	82,1%	2,7%	4	15,2%	5
Oostenrijk	76,4%	4,6%	14	19,0%	17
Polen	77,7%	2,3%	2	20,0%	22
Portugal	79,6%	4,7%	15	15,7%	8
Roemenië	69,8%	3,3%	7	26,9%	26
Slovenië	79,0%	3,4%	8	17,6%	14
Slowakije	78,0%	5,1%	18	16,9%	13
Spanje	70,5%	11,0%	27	18,5%	16
Tsjechië	82,7%	2,2%	1	15,1%	4
Zweden	82,9%	6,2%	25	10,9%	1

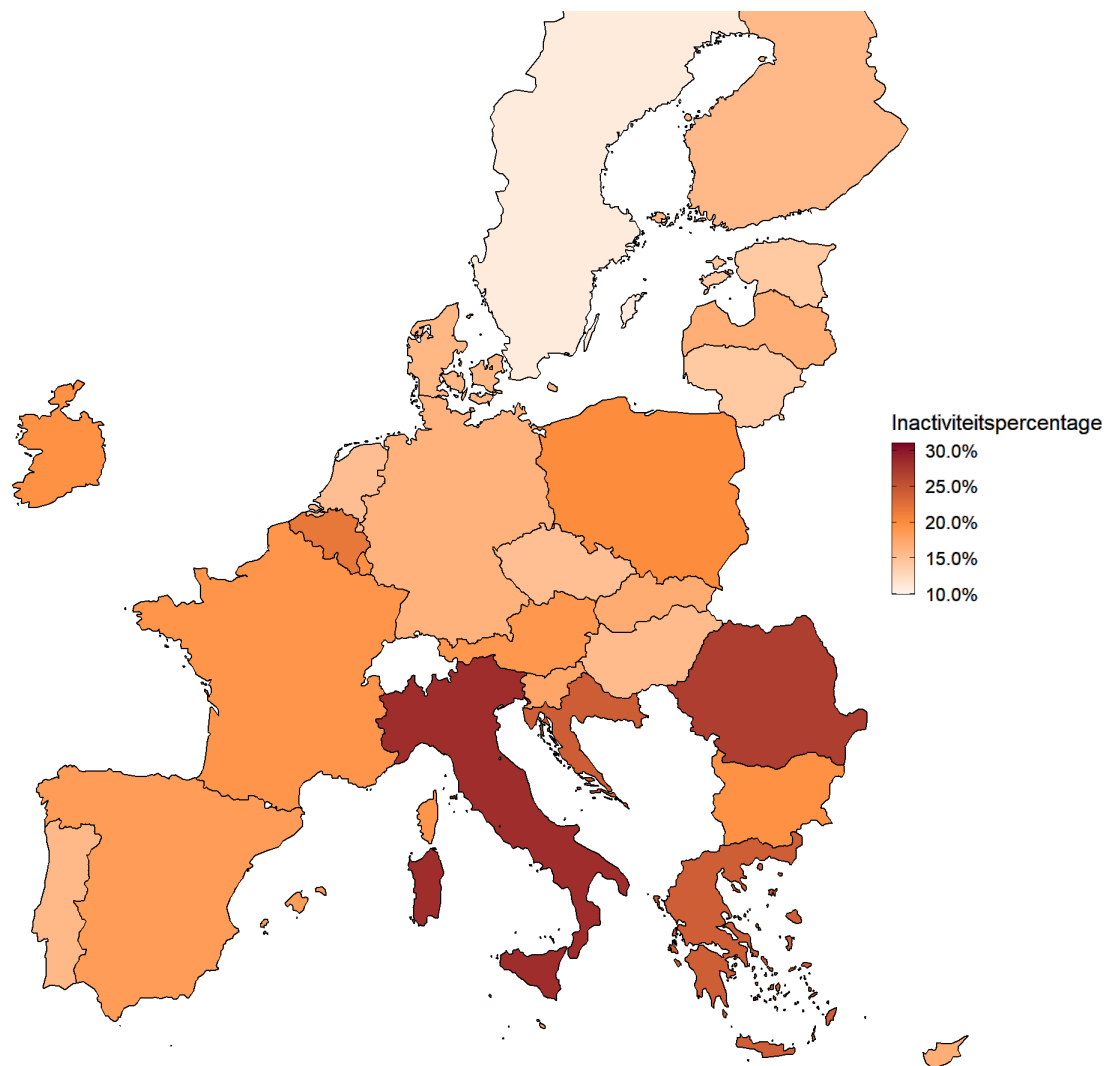
Bron: Eurostat, zoals toegelicht in Sectie 2. Zie Baert (2021) voor het theoretisch raamwerk achter de ijsberg-decompositie.

Hieruit blijkt meteen dat het aantal inactieven in ons land in 2021 hoog was. 21,8% inactieven onder de 25- tot 64-jarigen is 2 procentpunt hoger dan het EU-27-gemiddelde van 19,7%. **Slechts 4 van de 27 EU-landen doen slechter qua inactiviteit: Griekenland, Kroatië, Roemenië en Italië.**³ Die 23e plaats op 27 landen is dezelfde als in 2020, terwijl in 2019 nog een 22e plaats werd gehaald (Baert, in druk).⁴

³ We erkennen dat het interpreteren van hogere werkloosheid en inactiviteit als een minder gunstige uitkomst, hoewel klassiek binnen de literatuur en aansluitend bij de in de Belgische regeerakkoorden geformuleerde doelstellingen (zie Sectie 1), enigszins normatief van aard is.

⁴ We kunnen hier echter onmogelijk perfecte stabiliteit claimen, aangezien het Eurostat-panel van 2021 niet volstrekt vergelijkbaar is met dat van 2020, i.e. een breuk in de tijdsreeks wordt gesignaleerd. Dit is de reden waarom we in dit document slechts beperkt op evolutie over de tijd focussen.

Figuur 2. Percentage inactieven onder de 25- tot 64-jarigen in 2021.

Bron: Eurostat, zoals toegelicht in Sectie 2.

Figuur 2 visualiseert dat onze vier (EU-)buurlanden een stuk beter presteren. Ze doen het allen beter dan het EU-27-gemiddelde. Nederland kent slechts 15,2% inactieven binnen de 25- tot 64-jarigen, Duitsland 16,4%, Luxemburg 19,5% en zelfs Frankrijk, op basis van een aantal andere parameters lang geen economisch gidsland, 19,2%. **In absolute cijfers gaat het om 1.315.000 Belgen tussen de 25 en 64 jaar die noch werken noch werk zoeken.**

Tabel 1 maakt, zoals aangekondigd in Sectie 1, duidelijk dat de lage werkzaamheidsgraad van België veeleer een gevolg is van hoge inactiviteit dan van hoge werkloosheid. Qua werkloosheid zit België bij de betere helft van de klas (plaats 12 op 27).⁵ Twee van onze buurlanden tonen trouwens aan dat (relatief) lage werkloosheid en (relatief) lage inactiviteit te combineren vallen: Nederland kent de vierde laagste werkloosheid en de vijfde laagste inactiviteit van de EU-27 en Duitsland staat op plaats 6 en plaats 10 respectievelijk.

Opvallend in de marge: Zweden, voor velen een economisch gidsland en met voorsprong het land met de laagste inactiviteit,

⁵ Op die manier schuift België voor 2021 (plaats 12 op 27 qua werkloosheid) wel twee plaatsen naar achter in vergelijking met 2020 (plaats 10 op 27), toen ons land, in vergelijking met 2019, en met dank aan de enorme stabiliteit inzake percentages werkloosheid en inactiviteit in "coronajaar" 2020, vier plaatsen vooruit was gegaan (plaats 14 in 2019; Baert, in druk). Deze verschuivingen mogen wel niet te absoluut geïnterpreteerd worden, om redenen toegelicht onder de vorige voetnoot en omdat de verschillen inzake percentage werkzoekenden tussen België en enkele andere landen zeer klein zijn.

heeft het sinds de coronacrisis moeilijker qua werkloosheid. In 2020 viel het wat dat betreft terug van plaats 19 naar plaats 23 en nu landt het op een 25e plaats. Tsjechië daarentegen wordt meer en meer een interessante case qua arbeidsmarkt(beleid), met de allerlaagste werkloosheid onder de 25- tot 64-jarigen en een op drie na laagste inactiviteit. Aangezien de nog beter presterende landen qua inactiviteit (Zweden, Estland en Litouwen) een stuk noordelijker gelegen zijn, zorgt deze prestatie ervoor dat Tsjechië meteen opvalt voor wie zijn (m/v/x) blik richt op Centraal-Europa in Figuur 2.

De Eurostat-cijfers voor 2021 geven nog geen duidelijk zicht op de redenen voor inactiviteit in dit jaar. Er is echter geen reden om aan te nemen dat de hoofdverklaring zou gewijzigd zijn tegenover 2020. Namelijk: langdurige ziekte of functiebeperking. In 2020 ging het om 6,8% van de 25- tot 64-jarigen in België, wat een hoger percentage is dan alle werkzoekenden uitmaken (bron: Eurostat, lfsa_igar, versie april 2021). Andere belangrijke redenen voor inactiviteit waren, in lijn met de in Sectie 1 vernoemde deelgroepen van inactieven: zorg voor hulpbehoevenden of kinderen (1,9% van de 25- tot 64-jarigen), andere persoonlijke of familiegerelateerde redenen (2,7%), scholing of training (1,4%), vervroegde pensionering (1,2%) en de overtuiging dat geen geschikte banen beschikbaar zijn (0,9%).

3 INACTIVITEIT NAAR GESLACHT EN MIGRATIEACHTERGROND

De eerste kolommen van Tabel 2 geven de fracties inactieven onder mannen versus vrouwen weer. Iets meer dan 1 op 6 (17,2%) van de mannen tussen de 25 en 64 jaar is inactief tegenover iets meer dan 1 op 4 (26,4%) van de vrouwen. Opvallend: zowel mannen als vrouwen doen het slechter dan hun tegenhangers in elk van onze buurlanden.

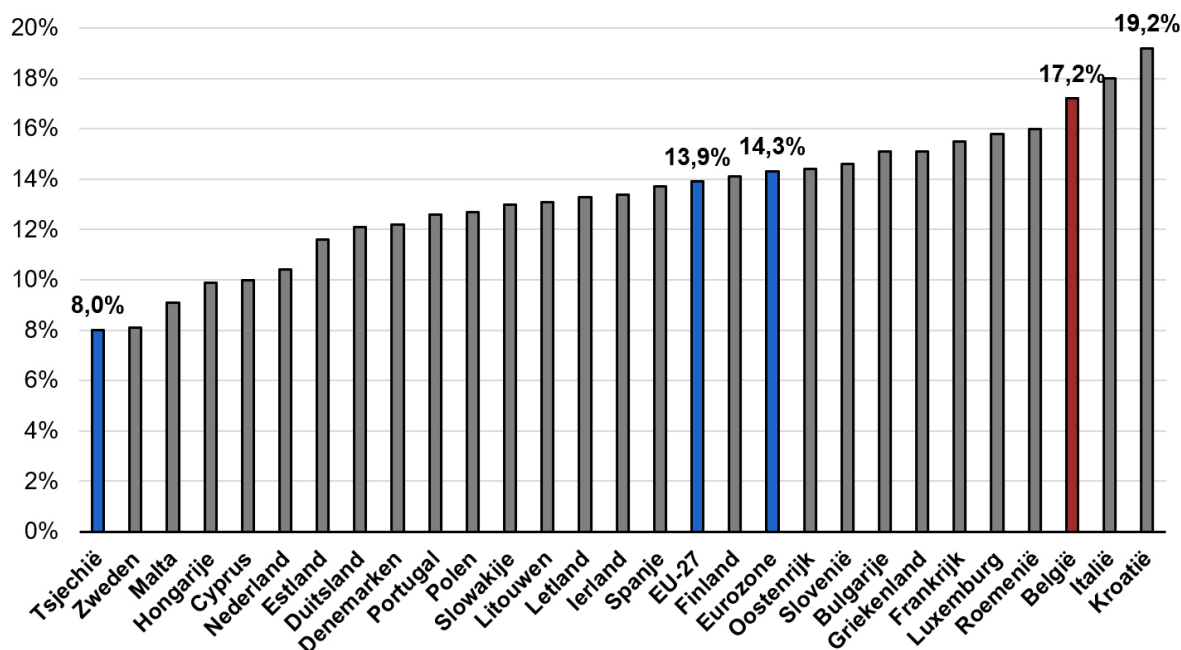
Toch **wijkt de mannelijke inactiviteit in ons land sterker af van het Europese gemiddelde dan de vrouwelijke inactiviteit**. Onze vrouwen doen het 1 procentpunt slechter dan het EU-gemiddelde, tegenover een achterstand van 3,3 procentpunt bij onze mannen. Qua inactiviteit onder vrouwen zitten we op plaats 20 binnen de 27 EU-landen, qua inactiviteit onder mannen op plaats 25. **Enkel in Italië en Kroatië is de mannelijke inactiviteit nog hoger**. Figuur 3 visualiseert dit.

Tabel 2. Percentage inactieven onder de 25- tot 64-jarigen in 2021 voor deelgroepen.

	Mannen	Vrouwen	Nationaliteit van land	Niet-EU-27-nationaliteit	Vrouwen met niet-EU-nationaliteit
EU-27	13,9%	25,4%	19,1%	29,0%	41,4%
Eurozone	14,3%	25,1%	19,1%	29,5%	42,0%
België	17,2%	26,4%	20,8%	44,2%	59,3%
Bulgarije	15,1%	23,9%	19,5%	-	-
Cyprus	10,0%	23,1%	16,5%	20,8%	27,0%
Denemarken	12,2%	19,6%	15,3%	27,4%	35,8%
Duitsland	12,1%	20,8%	14,5%	34,1%	48,5%
Estland	11,6%	16,8%	13,2%	19,2%	25,9%
Finland	14,1%	17,5%	15,2%	29,3%	41,4%
Frankrijk	15,5%	22,8%	18,2%	33,3%	46,6%
Griekenland	15,1%	32,9%	24,0%	25,5%	38,1%
Hongarije	9,9%	20,9%	15,4%	-	-
Ierland	13,4%	25,5%	19,7%	22,3%	30,9%
Italië	18,0%	38,5%	28,4%	28,4%	44,4%
Kroatië	19,2%	29,2%	24,2%	-	-
Letland	13,3%	20,0%	15,7%	24,4%	32,2%
Litouwen	13,1%	15,3%	14,2%	20,0%	-
Luxemburg	15,8%	23,3%	22,1%	23,2%	31,0%
Malta	9,1%	28,3%	20,3%	15,9%	23,4%
Nederland	10,4%	20,1%	14,4%	36,2%	45,3%
Oostenrijk	14,4%	23,6%	18,5%	26,8%	39,9%
Polen	12,7%	27,2%	20,0%	-	-
Portugal	12,6%	18,6%	15,8%	19,2%	28,9%
Roemenië	16,0%	38,0%	26,9%	-	-
Slovenië	14,6%	20,7%	17,5%	20,3%	36,0%
Slowakije	13,0%	20,7%	16,9%	-	-
Spanje	13,7%	23,2%	18,2%	20,2%	27,9%
Tsjechië	8,0%	22,5%	15,2%	13,9%	26,2%
Zweden	8,1%	13,7%	10,1%	22,6%	33,1%

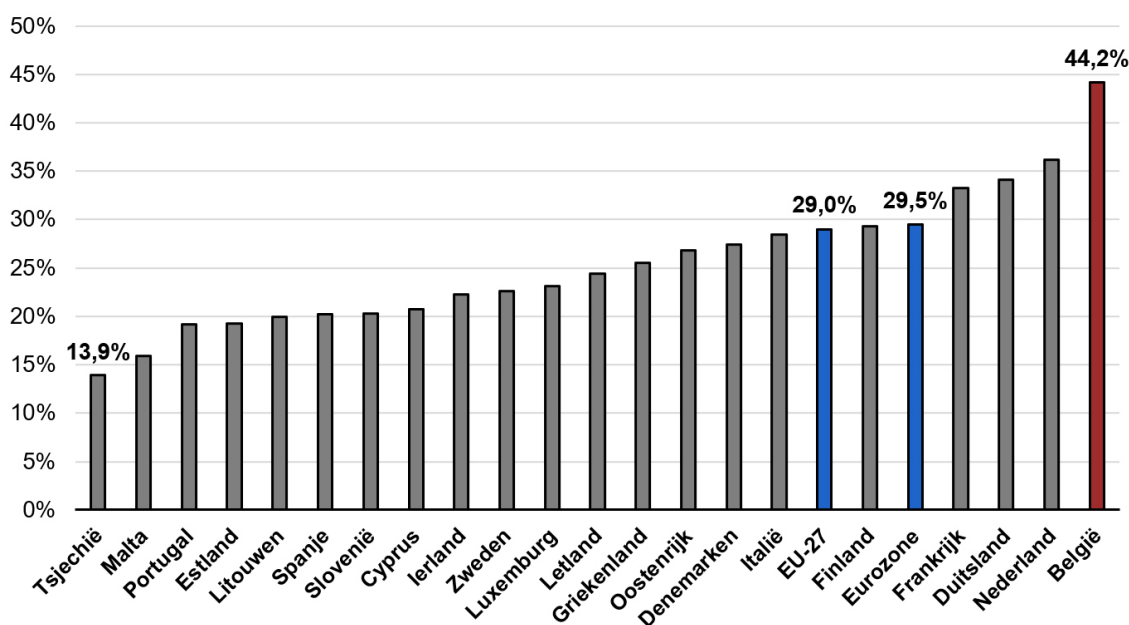
Bron: eigen berekeningen op basis van Eurostat-gegevens (lfsa_organ en lfsa_ergan). Zie Baert (2021) voor de formules. Voor statisteken waar een '-' vermeld staat, ontbrak de brondata.

Figuur 3. Percentage inactieven onder de 25- tot 64-jarigen mannen in 2021.

Bron: eigen berekeningen op basis van Eurostat-gegevens (lfsa_organ en lfsa_ergan).

Figuur 4. Percentage inactieven onder de 25- tot 64-jarigen met een nationaliteit van buiten de EU-27 in 2021.

Bron: eigen berekeningen op basis van Eurostat-gegevens (lfsa_organ en lfsa_ergan).

De inactiviteit onder personen met een nationaliteit van buiten de EU-27 blijkt een verklaring voor de hoge inactiviteit in ons land. **In België is 44,2% van de burgers tussen de 25 en 64 met een nationaliteit van buiten de EU-27 noch aan het werk noch op zoek naar werk. Geen enkel EU-27-land doet slechter.** Figuur 4 visualiseert dit. Het EU-27-gemiddelde bedraagt "slechts" 29,0 procent.

Binnen de groep van vrouwen met een niet-EU-27-nationaliteit is de situatie nog slechter. **Bijna 6 op 10 vrouwen op actieve**

leeftijd met een niet-EU-27-nationaliteit (59,3%) is noch aan het werk noch op zoek naar werk. Bij geen enkel ander EU-27-land zit men aan 5 op 10 inactieve vrouwen met een niet-EU-27-nationaliteit.⁶

4 INACTIVITEIT NAAR GEWEST

Tabel 3 en Figuur 5 geven de fracties (werkenden, werkzoekenden en) inactieven onder de 25- tot 64-jarigen binnen de Belgische gewesten weer.

Vlaanderen laat een zeer lage werkloosheid optekenen, maar is qua inactiviteit, in Europees perspectief, slechts een middelmatige leerling. Enkel Tsjechië en Polen kennen (op landniveau) een lager percentage werkzoekenden onder de 25- tot 64-jarigen. Wat het percentage inactieven betreft, zit Vlaanderen met 19,2% inactieven rond het EU-27-gemiddelde van 19,7%.⁷ Illustratief voor de middelmatige positie van Vlaanderen in dezen is dat de 19,2% inactieven exact hetzelfde cijfer is als dat van Frankrijk (op landniveau) en een stuk hoger dan de 15,2% en 16,4% inactieven die Nederland en Duitsland laten optekenen.

Brussel en Wallonië combineren hoge werkloosheid met zeer hoge inactiviteit. De werkloosheid is in Brussel (8,7%) nog een stuk hoger dan in Wallonië (5,6%). Wat inactiviteit betreft, doet Wallonië het dan weer slechter dan Brussel, met een inactiviteit van 25,6% van de 25- tot 64-jarigen. Enkel Roemenië en Italië doen (op landniveau) nog slechter.

Tabel 3. Percentage inactieven onder de 25- tot 64-jarigen in 2021 in de gewesten.

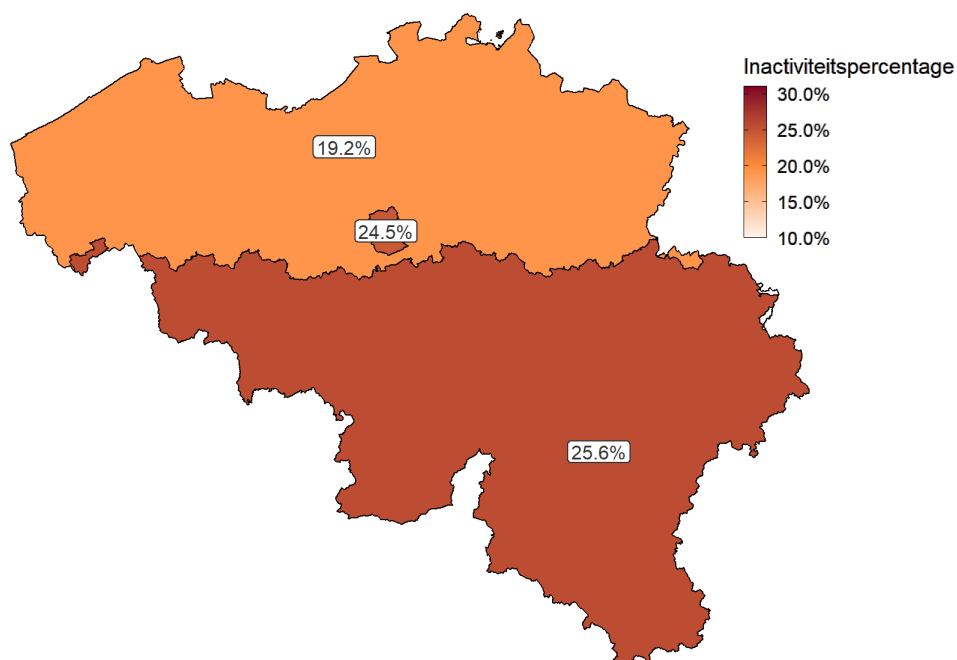
	Werkenden percentage	Werkzoekenden		Inactieven	
		Percentage	Ranking	Percentage	Ranking
België	74,1%	4,1%		21,8%	
Vlaanderen	78,3%	2,5%	1	19,2%	1
Brussel	66,8%	8,7%	3	24,5%	2
Wallonië	68,8%	5,6%	2	25,6%	3

Bron: eigen berekeningen op basis van de Enquête naar Arbeidskrachten (EAK; Statbel).

⁶ Deze observatie is consistent met HRW (2018).

⁷ De doelstelling van 80% werkzaamheidsgraad die de Vlaamse Regering zich stelt, is er één tegenover de 20- tot 64-jarigen, voor wie de werkzaamheidsgraad, door de vele studenten onder de 20- tot 64-jarigen, met 75,3% nog een stuk lager ligt (zie Sectie 2).

Figuur 5. Percentage inactieven onder de 25- tot 64-jarigen in 2021 in de gewesten.

Bron: eigen berekeningen op basis van de Enquête naar Arbeidskrachten (EAK; Statbel).

In absolute cijfers, telt Vlaanderen ongeveer 665.000 inactieven onder de 25- tot 64-jarigen, tegenover 483.000 inactieven in Wallonië en 167.000 inactieven in Brussel. Dat wil zeggen: het aantal inactieven in Wallonië en Brussel samen (650.000), is ongeveer even hoog als het aantal inactieven in Vlaanderen, terwijl het aantal 25- tot 64-jarigen in beide gewesten samen (2.568.000) niet in de buurt van de Vlaamse rekruteringsbevolking (3.469.000) komt.

REFERENTIES

Aysun, U., Bouvet, F., Hofler, R. (2014). An alternative measure of structural unemployment. *Economic Modelling*, 38, 592–603. <https://doi.org/10.1016/j.econmod.2014.02.009>

Baert, S. (2019). *Activering 2.0: ontdooi de ijsschots*. Brussel: Itinera Institute.

Baert, S. (2021). The iceberg decomposition: a parsimonious way to map the health of labour markets. *Economic Analysis and Policy*, 69, 350–365. <https://doi.org/10.1016/j.eap.2020.12.012>

Baert, S. (in druk). What Shifts Did COVID-19 Year 2020 Bring to the Labour Market in Europe? *Applied Economics Letters*. <https://doi.org/10.1080/13504851.2021.1959893>.

HRW (2018). *Hoge Raad voor de Werkgelegenheid: verslag 2018: immigranten geboren buiten de EU op de Belgische arbeidsmarkt*. Brussel: Hoge Raad voor de Werkgelegenheid.

ILO. (2016). *Key Indicators of the Labour Market, Ninth edition*. Genève; International Labour Office.

OESO. (2019). *OECD Employment Outlook 2019*. Parijs: OESO.

OESO. (2021). *OECD Employment Outlook 2021*. Parijs: OESO.

Professor **Stijn Baert**

Vakgroep Economie

Contact: Stijn.Baert@UGent.be

Doctorandus **Louis Lippens**

Vakgroep Economie

Contact: Louis.Lippens@UGent.be

Met Stories @ UGent @ Work brengen we korte, stakeholdergerichte analyses. De reflecties bij deze analyses vertolken alleen de visie van de auteur(s). Zij kunnen niet doorgaan als de visie van het hele consortium of haar leden.

Voor verdere onderzoeksresultaten en inzichten vanuit UGent @ Work: <https://www.ugent.be/ugentatwork>.

